

Ристо Василевски

ЈАВНА ПИСМА

ПРВО ЈАВНО ПИСМО

Думитру М. Јону*

Гласноговорниче наше мудрости,
наше вичности перу и страдању,
док прелазиш реке које нас раздвајају,
путеве који нас воде у непознато, у
неизрециво, неизвесно време, осетиш ли,
каткад, док корачаш, у додиру са земљом,
на својим стопалима дрхат тла, облик
давних стопа које су се отиснуле
у негдашњи прах, да нас упозоре
да је само земља вечна и света а
све остало пролазно. Осетиш ли
како се све креће напред-назад,
веома споро, с малим помацима изнад
и преко равни, а ми те помаке
претварамо у велике кораке,
у величанствене узлете.

У тим малим помацима садржана је сва
наша моћ да дотакнемо недостижно, да
надвладамо већ знано и откривено, да
одболујемо виђено и доживљено.
И само су ти мали помаци,
гледани из будућег времена, једини
наши знаци по којима ће нас неко
препознати, од којих ће мерити величину
свих својих малих помака.

А ми, обузети бескрајним хтењем да све
старо порушимо, да будемо зачетници великог
почетка и поретка, заборављамо на велику
истину да је само мали корак сигуран корак,
да је све саздано од малих корака и помака,
као материја од ситних честица, чврсто
збијених једних уз друге. Зато смо
окренути једни од других, у сталним
сукобима, скидајући једни другима главе,
е да би једни друге престигли и направили
онај судбоносни корак који ће све нас
увести у саму матицу историје.

Зар ти се то не чини, док нас посматраш
помало издалека, са истим божјим знаком
и с нешто чистијом свешћу, господине?

У Бечеју, 26. децембра 1992.

---

* *Познати румунски песник и преводилац.*

ДРУГО ЈАВНО ПИСМО

Јовану Зивлаку*

Навикавам се на ствари врло чудне.
Обедујем уз слике са којих зева смрт.
Телеса разнетих удова, проваљених утроба,
обезглављених трупова,
салећу кукци, муве, острашћени стршљенови.
Уз вино чујем речи о згариштима,
о похараним домовима и обешчашћеним торњевима.
Премећем кроз свест огрлице од дечјих прстију,
склањам поглед од шлемова пуних очију и очњака.
Пре спавања ишчитавам вести о страшним стратиштима,
највеће хвале црним јунацима.
Сањам порушене мостове и поражене народе.
Буде ме гласови побеглих са фронтава.
Сваки од њих има своју причу
о удесу који нас све дотиче.
А ја, у 6 и 30 морам да уђем на капију број 1,
и пре сваког почетка све поново да проживим,
слушајући издане, раскућене, живе сведоке битака.
И одвећ сломљен, подељен причама и сведочењима,
морам да одрадим своје радно време
и да се увече скрхан свалим у кревет,
да почнем све из почетка.

Боже, у шта ћу се овакав претворити,
какво ће ме зло за собом повући?

У смедеревској касарни**, 15. октобра 1991.

---

* Познати српски песник који живи у Војводини

** У овој касарни је песник силом прилика радио као грађевински стручњак. Из ње су одлазиле и у њу су се враћале јединице које су ишле на фронтове у Хрватској и Босни и Херцеговини.

ТРЕЋЕ ЈАВНО ПИСМО

Ранку Рисојевићу*

Пуцњи, поклици и крици у твојој Босни
тресу моје прозоре, одводе ме с тобом
у неприкладна склоништа, изазивају у мени
осећај жртве, стање побеђеног. Твоја
и моја деца, ненавикла на твој и мој страх,
још се играју на трговима, верују у оно
што смо обојица звали домовином.

И мада више не пишем (сенке
угаслих живота затамнише моју свест),
мада не могу свесно да пратим ток мисли,
не могу све да препустим случају.
Невешт каквог ме знаш, навикнут
на свакојака искушења, још се живо сећам
Зивлака и Сидрана, виђам Блечића и Лакићевића,
чудим се ћутњи Шаламуна и Славичека.
Све дубље заривам ноге у свету македонску земљу,
стишћем грудима светли српски предео,
гребем рукама дном митске Уне
– не дам да нас она одвоји од света.

Та река, та наша Уна,
ова Морава која се одвећ улива у Вардар,
велика су моја нада. Тим путем,
као каквим божанским крвотоком,
стићи ћу и до топлих мора, и,
у стварању новог света, постаћу
нови човек, рад да прихвати
ново време.

Будеш ли и ти кренуо тим путем,
мој ће дом, као и увек,
бити широм отворен.

12. априла 1992.

---

* Познати песник из Босне и Херцеговине (Бања Лука)

ЧЕТВРТО ЈАВНО ПИСМО

Санду Стојчевском*

Лако проводим дан: будан шетам прошлим
и садашњим временом; избегавам сусрете,
клоним се разговора с острашћеним људима
који су склони само свом лицу истине, без
жеље да схвате зло које и њих вреба.

Заиста ми је лако дању: видим читаве
градове, путујем од места до места, загледам
се у какве-такве излоге. Претње које чујем
још ме, директно, не дотичу; они које знам
још су на броју; оне које волим
успевам да сачувам.

Мислим на све: на коју страну данас,
с ким и како сутра. Шта понети, шта оставити.
Како утајити дах, коме поверити пут до себе.
^име затворити прозор што гледа на трг,
на крст винут у небо, као златна слика
божје казне.

Тешко проводим ноћ: сам са собом, с најгором
сликом дневне истине. С великим грехом ћутње,
с неизлечивом немоћи да криком неког пробудим.
Газим у сну гомиле лешева, гасим рукама
страшне пожаре, прескачем урвине. Из њих
вадим своје тело и своју главу и, кришом,
замичем у поље, да их далеко од туђих очију
опет спојим: тело и главу, главу и чело.
Да се тако, опет жив пробудим!

24. маја 1992.

---

* Познати македонски песник

ПЕТО ЈАВНО ПИСМО

Миодрагу Павловићу*

Опет смо на почетку, као у предворју пакла.
Будимо заспале векове, мртве зовемо за сведоке,
живе стављамо на све кушње.
На старе и нове заставе
вешамо живе ране.

Домове, дворишта, сваки прилаз,
закрчавамо давним заслугама,
неизмиреним дуговима,
негда учињеним добротинствима,
самарићанским делима и кривњама
које разграђују прошлост, затамњују
будућност. У собе смо пустили страх,
боље, опасне пизме. Као да смо све зачарали,
као да смо све дотакли наличјем свести.
Кључа котао (не)истине, клија упорно семе зла.
Свуд се тешко дише.

Треба, дакле, све испочетка.
Да проветримо сваки кутак, да уразумимо
сваку реч. Свакој ствари да нађемо ново
право име. Да отворимо двери,
да изиђемо на пут, да кренемо
за васцелим умним светом.

Јер, ко зна, сутра, можда ће се све ово
поновити. Као урота, као казна,
као наказни прст злосрећне судбине.

Вај!

31. децембра 1990.

---

* Један од највећих српских песника

ШЕСТО ЈАВНО ПИСМО

Цирилу Злобецу*

Отиче свест као мутна река.
У води, некад чист и бистар извор,
пливају лешеве. Са живим ожилцима
на вратовима; без глава и удова; без
гркљана и утроба. Плутају Савом
и Дравом, прелазе у рајску реку,
и базде на време о коме сам лажно сведочио,
о коме канда више ништа не знам.
Израњају из дубина, као показ
и опомена, као света казна божјем виду.
Насукују се на спрудове, ослањају
о стабла које је посебло зло, врзмају
се око сувог корења. Шепуре се трбусима
што личе на мешине, оплођене
неким страшним ветром.

Суочени са овом честом сликом,
с појавом која више никог не плаши,
пролазници лако настављају пут,
шетају једном и другом обалом,
сласно грицкају штапиће, жваћу
семење и сочно плодовље.

Једна слика смењује другу. Пливају
слике и опет стају на спрудове, на
камење, на раскомадане гране.
Вода која отиче, свест што се цеди
као пресахли рукавац велике воде,
теже будућем заборау, ушћу
што нуди избављење и све прашта.

Лешеве постају рибе које час роне,
час израњају из воде плашећи
једне друге, као авети које се јаве
у сну и никад се, дању, не дају отерати.
А тебе нигде, гласа ниоткуда,
мој Злобецу!

25. јула 1992.

---

* Познати словеначки песник

СЕДМО ЈАВНО ПИСМО

Милораду Радову Блечићу*

Колико опаких претњи,
колико ножева и секира,
какав се арсенал нишана
не гнезди у крошњи,
не засеца кору,
не пробада врх корена,
не посеже за мојим стаблом
што се високо и складно уздигло
из два рода - народа,
из две блиске судбине.

Буде ли га ико оборио,
на врху прамца
арке коју ћу од њега саградити,
са читавим својим стадом,
с бисагама пуним искуства и истине,
отиснућу се матицом потопа
и, стижући и на једну и на другу страну,
и до једног и до другог разгневног племена,
и до јужног Олимпа и до северног Арарата,
гласно говорићу о нашем истом корену,
о несавладивој навали наше одрођене крви.

Распет између једног и другог краја свести,
постаћу свети мост између покиданих нити,
и уткаћу себе у непокидиво платно
нашег поновног васкрснућа и вазнесења!

У Бечеју, 1. маја 1992.

---

* Истакнути српски књижевни критичар и есејиста

ОСМО ЈАВНО ПИСМО

Крстју Станишеву*

Онај ко је измишљао границе
ваљда је мислио да оне спајају
гране и стабло, рукавце вода са својим
извором, богове са светом трpezом,
људе исте вере са својим кореном.

Тек смо ми, зарад моћи и славе,
обузети страхом да нестајемо у ширини,
да се губимо у прожимању духа и памћења,
од њих смо направили међе
које пресецају земљу, рачвају прошлост,
мењају код садашњости и будућности.
Тако подвојени и нејаки, склони сукобима,
често постајемо плен војскама и походима
који јуришају без циља, без јасног налога
за пораз, без правог повода за победу.
И увек, и на једној и на другој страни,
побеђиваху они што чуваху себе,
што владаху нашим испразним животима.
Ми смо лечили ране и обнављали себе,
китили се комадима метала и дрвета,
и увек се спремали за нова жртвовања,
за ново измишљање нечије славне прошлости.

Градове које смо вековима градили
очас смо рушили, мостовима којима смо се спајали
за трен смо се раздвајали, и бивали све даљи
и самљи у животу, све јединственији у смрти.

Ако је једини Бог и наш Бог,
ако су свеци које славимо и празнујемо
и нама лицем окренути,
хајде да кренемо једни другима у сусрет,
да престанемо да се двојимо и тројимо,
и да створимо људско царство
по коме се ништа не шуња,
коме се нико не прикрада,
из ког се нико тајно не искрада,
већ свако улази и излази као кроз небеска врата,
као што се излази пред Богом
са свим манама и врлинама,
али увек пуна срца и чисте свести!

У Скопју, 11. октобра 1992.

---

* Познати бугарски песник

ДЕВЕТО ЈАВНО ПИСМО

Изету Сарајлићу*

Колико лепоте, колико мудрих речи,
колико мисли које опомињу. На колико
места, коликој и каквој све не светини.
Говорили смо и будно мотрили на њихова
лица, на погледе који све упијају
и, чинило нам се, све памте. Гледали смо се
очи у очи, скупа певали оне српске,
оне далматинске, босанске, македонске...
И веровали смо једни другима, опијали се
радошћу што смо час овде, час онде,
у оној нашој великој земљи. О злу
смо говорили у прошлом времену,
у времену у коме нас није било.

Сад нам се сво зло враћа, подваја нас,
сврстава на многе вајне стране
и убија више мржњом неголи оружјем.

Колико нас је само мање, колико невино
положених на олтар похлепе и престолаљубља,
на пањ жудње за клањем и убијањем.
Колико је мање градова које смо волели,
колико више рођених 42, стрељаних 92?

Нема, читам, више тенкова у Сарајеву. Сада,
право ка теби, ка твом здравом уму,
ка срцу које се излаже смрти да би смрт
била сунцем обасјана, са свих страна
лете само пушчана зрна, сверушећа,
свеуништавајућа ђулад. А ти,
излазиш из подрума, крећеш се улицом
као прави изазов оружју,
као каква претња смрти.

И чини ми се да идеш мени у сусрет,
као толико пута раније
на песничким слављима и људским радостима.
Ако си то још ти,
ако се сећаш мене, и нас овде!

7. јула 1992.

---

* Познати песник из Босне и Херцеговине (Сарајево)

ДЕСЕТО ЈАВНО ПИСМО

Радовану Павловском*

Све за моје добро: испунише сваки кутак
мојих соба; населише сваку пору мојих укућана.
Прозор не смем да отворим, кроз врата не могу
главу да помолим. На намере и намене
нећу ни да мислим.

Све за моје добро: олако, опако мисле
на све моје. Деле народе, успостављају нову власт,
изнова премеравају земљу. Рачунају на моје синове,
храбре материнство код мојих кћери. Моју оданост
сматрају својом највећом врлином.

Све за моје добро: мене више ништа
не питају. Они знају више и боље, имају лек
за сваку моју болест. Моје ноћне море називају
великом срећом, правим творацким узлетом,
ослобођењем од мене самог!

Све за моје добро: они стоје на почетку и на крају
свега. Испред подстакнутих ватри, дуж обала обешчашћених
вода. Упоредјују своју висину, надмећу се погледима,
мере тачку моје издржљивости. Базде на воњ
негдашњих поглавица, на по злу чувене царева и поглавнике.

Све за моје добро: они хрле у своју прошлост,
затомљују мисао на моју будућност. Слутићу,
бациће ме у прву ватру, затим ће уздахати свој ветар
и отићи у свет да себе претворе у велику историју,
у час једине и лажне истине!

15. марта 1991.

---

* Познати македонски песник

ЈЕДАНАЕСТО ЈАВНО ПИСМО

Смедеревском пуносебнику Н.Н.

Док говорим о нутринама,
о прозору душе кроз који снатрим свет
што је одавно иза нас,
никако да поверујеш сопственим ушима.

Док тупим гнев
и скидам маску твоје лажне доброте,
растеш неприлично,
бусаш се очајем,
не показујеш ни трунку стида.

Док изговарам речи
које те погађају као хици,
понашаш се као да те уопште не дотичу,
као да пропадају кроз тебе
као кроз празан, безличан ваздух.

Ја стојим на предњој страни свести,
ти се држиш задње стране памћења,
и тако се нигде не налазимо.

Да нисам део свеопште судбине,
да не припадам овом лудом веку,
никада не бих пристао да играм с тобом,
да одговарам на ниске пакости
хорде коју усмераваш,
док живот тече,
док време хита мимо нас
и претвара нас у мрље
које ће неко лако сутра избрисати!

У Смедереву, 6. октобра 1992.

ДВАНАЕСТО ЈАВНО ПИСМО

Весни Парун*

Над судбином оних
чије ће се наличје поновити,
ликоваће они
који су им лице хвалили.

Ја, што тако дрско пролазим кроз све,
нећу чекати њихово преображење:
отрешћу са себе кал
пао с њихових ципела,
очистићу се од опиљака и ожиљака
и нећу се ни за чим осврнути.
Јер, сит сам бахатости и охолости
којима су затровали простор
вичући и претећи на трговима,
дичући на ноге градове,
одвајајући нас од свега светог
и затварајући у тор,
као крдо отуђено од света,
као стадо изгнано са пашњака
на којима и једини моћни Бог
напаса своје овце.

Сешћу на камен с тобом,
присетићу се лепог времена
и отиснућу се на пут с добрим људима
који су одболовали све тешке болести.
Затим ћу измислити тачке
у којима могу све да видим,
и посејаћу семе праштања
за свако зло,
за сваку реч која је неког убила.

3. новембра 1992.

---

* Хрватска песникиња, једна од највећих у словенском свету

ТРИНАЕСТО ЈАВНО ПИСМО

Костасу Асимакопулосу*

Не приличи ником да својата прошлост
која припада свима. Кад је први човек предак
направио први корак, закорачио је читав свет;
покренуло се умеће ходања васцелог човечанства.
Аз и *алфа* први језикословци поклонили су свим
језицима. И прва мисао, и прва формула, и прво
тумачење цвета део су свачије будућности.

А ми, потомци свих открића, наследници свих
достигнућа, сабијамо се у скучене просторе,
подвајамо ум и дух и узиђујемо их у здања
која се тешко држе у сенци велике, богате,
светске куће.

^ему Хомеру, Лао Цеу и Пушкину,
млађаном Траклу, Рембоу, Миљковићу,
одрицати сродство са мном, кад смо истога
соја, плод исте духовне воћке. Свако у своме веку,
али спојени између себе као судови,
као светска мапа мора.

И чему претње, чему страх од нас самих?
Зар су богови с Олимпа, свеци из степа,
божанства са Истока склањали поглед од Преспе
и Охрида туда пролазећи, зар сам се ја клонио
обала и острвља њихових завичаја? Да нисмо
склони једни другима, зар бисмо походили
толико једни друге, зар бисмо стизали до
Дунава и Волге, од Индије до Индије
преко васцелог света?

Зато, оканимо се зловоље и пакости,
сахранимо слепе издашне страсти. Нађимо смисао
који спаја, памћење које нас обнавља. Будимо
пастирски смерни, једни другима наклоњени.
И мудри, напокон!

1. јануара 1993.

---

* *Познати грчки песник*

ЧЕТРНАЕСТО ЈАВНО ПИСМО

Исмаилу Кадареу*

I

Руше се куће, кидају бране;
односе све наше, све ваше,
све наше и ваше.
Забављени коренима,
сви говоре о старости,
о стопи која је прва отиснута на камену,
на трбуху вазда узаврелог тла,
на челу главе која не уме да мисли,
на слабој нити крви која повоздан кључа.
Као да све почиње од нас,
као да све треба с нама да сконча.
Стара балтичка, древна источна места
више не слове за прошлост,
или су сасвим избледела.
Из сваке рупе, из сваког кутка засеока,
из сваког запушеног града,
само се Запад гласи,
нуди читавог себе.

Ти, из далеке, моћне,
ја, из давне, нејаке престонице,
храбримо народе да сперу праве трагове,
да уђу у туђе битке,
да сваку лаж истином назову,
да све туђе својим именују.

Твоје и моје *стадо* само себе чују.
Крваре по путевима, троше се по брдима,
својом суровошћу заслепљују разумну слику света.
Корида траје: чују се покличи,
гласе се псовке и претње,
потхрањују се страсти.
Пуцањ и јаук постају звук који се стапа.
Хук света гнезди се ту
где само ми постојим
и, уз буку коју ми стварамо,
односи све наше,
за нама се и не осврће.

Чију то земљу делимо,
кад је нисмо донели на босим ногама,
на зверињим гуњевима и излитеним белим капама?

---

* Један од најбољих албанских песника и романописаца

Чије гробове ништимо,

кад су старији од сваког нашег претка?
У чију корист сатиремо свој корен,
кад смо моћнији
и плоднији од сваког туђег корена?

II

Отворимо улице за игру деце,
тргове за прославу живота,
шуме за слободан ток извора,
поља за сваку природну плодност!

Ко је коме дуговао - давно је било!
Ко је коме дао - добро се догодило!
Ко је шта узео - лепо се завршило!

Више се назад не може,
напред је све отворено.
Ако умемо да читамо путоказе
на небу и на земљи;
ако имамо очи и уши који виде и чују,
ако не следимо слепо оне
који су једино с нама богати и видовити,
једни поред других, уз једне и друге,
можемо далеко стићи,
можемо дубоко заронити.

Поделимо Твој и Мој, Мој и Твој очев дом.
Кофа Теби - кофа Мени.
Да сачувамо извор из бунара,
да га имамо за сва времена.
То смо, иначе, вековима чинили,
ишли на свадбе, славе и сахране,
звонили звоницима, гласили се с минарета,
радовали се и Твојим и Мојим празницима
које смо штедро заједно славили.

Ослободимо се, најзад, зла
које нас подло и дуго уходи;
сачувајмо лепу слику за потомке.
Јер они, у новом времену,
умеће и нас да казне
и себе да награде:
да осете мене
у којима нашег зла
неће бити!

ПЕТНАЕСТО ЈАВНО ПИСМО

Хансу Магнусу Енцесбергеру*

Немам зашто да се јавим.

Ти канда све знаш:
слушаш вести,
читааш новине,
упијаш екран.

Имаш овде *своје* људе,
уз сваког човека,
на сваком месту.

Не знам како да Те нађем.

Немам чиме да кренем,
не знам како да стигнем.
Небо су ми затворили,
путеве покидали.
Омча око врата стеже
докле поглед досеже.

Не знам чак ни шта бих с Тобом.

Не знам шта мислиш,
нити знам шта смераш.
Твоја ћутња ништа не говори,
а преноси се на мог брата
који тамо обитава
и стрепи да га глас не ода.

Не знам можеш ли ишта разумети.

Код Тебе се никад није догодило,
ово што се нама по ко зна који пут дешава.
Пишеш своје књиге,
лагодно их засићујеш љубављу и сновима,
а ми пунимо ранце страхом,
невољно, опет одлазимо у рат,
силазимо у блатњаве подруме
и тако се клонимо претњи,
спасавамо част
и чувамо себе за будући живот.

А Ти, као да се ништа с нама не догађа!

---

* Велики песник немачког језика, добитник **Златног венца** Струшких вечери поезије и многих других значајних светских књижевних признања.

Ристо Василевски (1943. – Наколец, Преспа, Македонија). Академик, песник, есејиста, писац за децу, антологичар, књижевни критичар, преводилац и издавач, стални сарадник *Балканског књижевног гласника*.

Школовао се у родном месту, Љубојну и Скопљу. Студирао је архитектуру.

Пише и објављује на македонском и српском језику. Објавио је следеће књиге:

Поезија:

Шапутања, на српском (Браничево, Пожаревац, 1968.); *Временија*, на српском (Браничево, Пожаревац, 1970.); *Толкување на патот*, на македонском (Македонска книга, Скопје, 1973.); *Давање облика*, на српском (Графос, Београд, 1981.); *Листање времена*, на српском (Графос, Београд, 1984.); *Болна кућа*, на српском (Београдска књига, Београд, 1984.); *Житието на Коле Ф.*, на македонском (Мисла, Скопје, 1984.); *Моринки*, на македонском (Наша книга, Скопје, 1986); *Отићи у Преспу*, избор, на српском (Нова књига, Београд, 1986); *Страд и здрач*, избор, на македонском (Мисла, Скопје, 1991.); *Плодоред*, на македонском (Македонска книга, Скопје, 1991.); *Пофалби на неколот*, на македонском (Македонска книга, Скопје, 1993); *Играње главом*, на српском (Просвета, Београд, 1997.); *Огледала*, на македонском (Штрк, Скопје, 1998.); *Игри и пофалби*, избор, на македонском (Матица македонска, Скопје, 2000.); *Lauda iadului*, избор, на румунском (Editura Orient-Occident, București, 2000.); *Летонис хиљадудеветстопоследње*, на српском (Народна књига, Београд, 2000.); *Тканица зла*, на српском (Просвета, Београд, 2001); *Храм. Сепак храм*, на македонском (Култура, Скопје, 2002.); *Biserica, iata hramul*, на румунском (Cartea romanesca, București, 2003.); *Храм, упак храм*, на српском (Арка, Смедерево, 2003.); *Храм, упак храм*, на српском, друго издање (Арка, Смедерево, 2003.); *Храм, упак храм*, на српском, треће допуњено издање (Арка, Смедерево, 2004.); *Храм, упак храм*, на српском, четврто допуњено издање (Арка, Смедерево, 2004.); *Biserica, iata hramul*, на румунском (Cartea romanesca, București, 2004.); *Храм и пак храм*, на бугарском (Мултипринт, Софија, 2004.); *Храм, упак храм*, на српском, пето допуњено издање (Арка, Смедерево, 2005.); *Фреска од речи*, избор, на српском (Арка, Смедерево, 2005); *Фреска од зборови*, избор, на македонском (Арка, Смедерево, 2005); *Ископине*, избор на српском (Смедеревска песничка јесен, Смедерево, 2006); *Excavations*, избор, на енглеском (Smederevo's Poet Autumn, Smederevo, 2006.); *Суит*, на српском (Арка, Смедерево, 2007); *Фреска от думи*, избор, на бугарском (Бугарски писател, Софија, 2007.); *Чувар на полето*, избор, на македонском (Микена, Битола, 2008.); *Човекът е храм*, избор, на бугарском (Славянска литературна и артистична академия, Варна, 2009.); *Hram, iara hram*, на арумунском (Editura ZEIT, Braila, Ro-mânia & Unia ti cultură-A armănjilor dit Machidunii, Scopia, 2009); *Време, гласови*, избор, на српском (Шумадијске метафоре, Библиотека града Београда и Библиотека „Деспот Стефан Лазаревић”, Младеновац, 2009); *Храм, все-таки храм*, на руском (Окоём, Москва, 2010.); *Kilka pieśni*, избор, на пољском (X World Poetry Day 2010, UNSECO – Wydawnictwo Książkowe IbiS, Warszawa, 2010.); *Божествени допири*, на македонском (ИЦ Три, Скопје, 2010.); *Playing with my Head*, избор, на енглеском (The „Pléiades Series”, Struga poetry evenings, Struga, 2010.); *Czas, glosy*, избор, на пољском (Fundacja ANIMA „Tygiel Kultury”, Łódź, 2010.); *Śpiew o Świątyni*, на пољском (Fundacja ANIMA „Tygiel Kultury”, Łódź,

2010.); *Храм, справги, Храм*, избор, на украјинском (Твердиня, Луцџк, 2011); *Балканска меланхолија*, избор на руском (Московска градска организација Союза писатеља Русије & „У Никитских врата”, Москва, 2011.); *Guardian of the Field*, избор, на енглеском (St. Clement of Ohrid, National and University Library, Скопје, 2011.); *Scene, origine*, избор, на француском (Matica makedonska, Скопје & Арка, Скопје-Smederevo, 2012.); *Глетка, почеток*, избор, на македонском (Матица македонска, Скопје & Арка, Скопје-Smederevo, 2012.); *Оде, о да* (Арка, Смедерево, 2013.)

Философеме, параконе, цртице:

Нушто време, на српском језику (Арка, Смедерево, 2010.); *Нулево време*, на македонском (Арка, Скопје & Феникс, Скопје, 2012.); *Сновиди битка*, на српском (Арка, Смедерево, 2012.)

Поезија за децу:

Големи и други работи (Мисла, Скопје, 1974, 1981.); *Големи и други работи*, ново, измењено и знатно допуњено издање, на македонском (Наша книга, Скопје, 1990.)

Романи за децу у стиховима:

Чудбината на едно кесе, на македонском (Детска радост, Скопје, 1991); *Новчаникова чудбина*, потпуно нова верзија, на српском (Арка, Смедерево, 1998.); *Destinul minunat al unui portofel fermecat*, на румунском (Univesal dalsi, Bukurești, 1999.)

Аудио касета:

Игри и пофалби, на македонском (Македонско радио, Скопје, 2001.)

Антологије поезије на језицима националних мањина и на српском:

Светлости значења – Антологија поезије песника 11 националних мањина у Србији и Црној Гори, два тома (Арка, Смедерево, 2003.); *Трајник* – Антологија поезије песника 18 националних мањина и етничких заједница у Србији, три тома (Арка, Смедерево, 2009.)

Антологије поезије на српском језику:

Град на десној, ветар на левој обали – Антологија поезије смедеревских песника и поезије о Смедереву (Књижевни клуб, Смедерево, 1971.); *Чаробни ковчезић* – Антологија македонске поезије за децу (Арка, Смедерево, 2002.); *Душевне свечаности* – Антологија поезије македонских песника у Србији, (Арка, Смедерево, 2003.); *Кавез од речи* – Антологија поезије младих македонских песника (Поља, Нови Сад, 2005. & Други програм Радио Београда, 2006.); *Десет македонских песника* (Крајина, Бања Лука, 2005); *Душевне свечаности* – Антологија поезије македонских песника у Србији, ново допуњено издање (Арка, Смедерево, 2009.); *Ноћ као изнудица* – Антологија поезије Влаха у Србији (Арка, Смедерево, 2009.); *Што је јава тако кивна* – Антологија поезије песника цинцарског порекла (Арка, Смедерево, 2009.)

Антологије поезије на македонском језику:

Волишебно ковчеже – Антологија на македонската поезија за деца (Арка, Смедерево & Арлекин ГФ, Прилеп, 2002.); *Душевни свечености* – Антологија на поезија на македонските поети во Србија, (Арка, Смедерево, 2003.); *Душевни свечености* – Антологија на поезија на македонските поети во Србија, ново дополнето издание (Арка, Смедерево, 2009.)

Стручна монографија:

Од ћертича до фасада (Никола Крга, Смедерево, 1975.)

Са више језика, нарочито са македонског на српски и обратно, превео је више од сто тридесет песничких, прозних, есејистичких, драмских и других дела. Сачинио је и предговорима, поговорима и белешкама пропратио изборе из песничког и прозног стваралаштва седамдесетак домаћих и страних аутора.

Уређивао је више трибина, листова, часописа и едиција. Био је оснивач и први председник Књижевног клуба Смедерево. Основао је и био дугогодишњи директор Међународног фестивала поезије *Смедеревска песничка јесен*. Утемељио је Смотру дечјег књижевног стваралаштва *Извор живе речи* у Коларима код Смедерева. Био је аутор концепције и први главни и одговорни уредник свих издања НИИУ „Македонски информативни и издавачки центар” у Панчеву (информативног магазина „Македонска виделина”, часописа за књижевност, уметност и културу „Видело”, часописа за децу „Суница” / „Дуга”), те иницијатор и први директор традиционалне манифестације Дани македонског стваралаштва у Србији „Себи у походе”. Почетком 1992. године основао је издавачко предузеће „Арка” и од тада је његов директор и главни и одговорни уредник. Главни уредник је часописа „Видело” и члан Редакције листа „Књижевне новине” (Београд) и часописа „Mons Aureus (Смедерево).

Превођен је на многе стране језике; заступљен у више од сто педесет антологија, зборника, тематских избора и панорама македонског, српског, ранијег југословенског и светског песништва. О његовом стваралаштву писало је више од двеста педесет домаћих и страних књижевних критичара, есејиста и других тумача домаћег и светског песништва и преводилаштва. Број њихових текстова је већи од хиљаду.

Његовом песничком делу посвећене су књиге:

Миодраг Мркић: „Поетско досезање бића” (КЗ Звездара, Београд, 1996.),

Љиљана Стејић: „Беседе о храму” (Арка, Смедерево, 2005.). У овој књизи објављени су текстови 33 истакнута критичара и есејиста из Белорусије, Бугарске, Македоније, Србије, Босне и Херцеговине, Русије, Румуније, Хрватске и Црне Горе.

Угледни македонски часопис „Стремеж” (Стремљење), делу Василевског посветио је цео двоброј 7-8 /1999. У њему су по позиву Редакције часописа објављене на нова виђења и сагледавања 33 аутора из Македоније, Србије, Русије, Белорусије, Бугарске, Републике Српске, Хрватске и Румуније.

Василевски је добитник *Посебног признања Владе Републике Србије за врхунски допринос националној култури*, као и великог броја других значајних награда, наших и међународних: „Браћа Миладиновци” Струшких вечери поезије (Струга, Македонија); „Атлант словенства” Академије словенских књижевности и уметности (Варна, Бугарска); „Balkan și Евгора” / „Балкан и Европа” (Букурешт, Румунија); „Најџ Наапан” (Бејрут, Либан); Велика награда „Никита Станеску” (Букурешт-Плоешти, Румунија), „Радиново признање” / „Радиново признање” Балканских Радинових сусрета (Велес, Македонија), „Балканика” (Браила, Румунија); „Јубилејно признање на Струшките вечери на поезија” / „Јубиларно признање Струшких вечери поезије (Струга, Македонија), Велика књижевна

награда „Летеће перо” Међународног фестивала поезије „Словенски загрљај” (Варна, Бугарска); Сребрна плакета „Никита Сртанеску” (Плоешти, Румунија), „Специјално признање за издавачки подухват године” Међународног сајма књига у Београду; „Милан Ракић”; „Карађорђе”; „Србољуб Митић”; „Раде Обреновић” Змајевих дечјих игара; „Захарија Орфелин”; „Печат кнеза Лазара”; „Награда ослобођења Смедерева”; Награда публике Међународног фестивала поезије „Смедеревска песничка јесен”, *Златна значка* КПЗ Србије, *Златна плакета* Националног савета македонске националне заједнице у Србији, *Плакета захвалности* Удружења књижевника Србије, Годишна награда за творештво / Годишња награда за стваралаштво манифестације „Себи у походе” и НИУ МИИЦ „Македонски информативни и издавачки центар, Панчево, „Смедеревски Орфеј”, „Наш глас” и др.

За преводилачки опус добио је највеће признање Савеза књижевних преводилаца Македоније и Међународних сусрета преводилаца у Тетову, Македонија – награду „Кирил Пејчиновић”, а за преводилачки рад награде „Златно перо” и „Јубиларно Златно перо” Међународних сусрета преводилаца у Тетову, Македонија.

Василевски је члан Македонске академије наука и уметности, Академије словенских књижевности и уметности (Варна, Бугарска), Међународне асоцијације писаца и публициста (Рига, Летонија), Друштва писаца Македоније, Удружења књижевника Србије и Удружења књижевних преводилаца Србије.

Живи и ствара у Смедереву (Србија) и у Преспи (Македонија).

Copyright © by Risto Vasilevski & Balkanski književni glasnik – BKG, 2014.

CIP – Katalogizacija u publikaciji, Narodna biblioteka Srbije, Beograd 82
BALKANSKI KNJIŽEVNI GLASNIK, [Elektronski izvor] / Glavni i odgovorni urednik Dušan
Gojkov.

– Elektronski časopis.

Način dostupa (URL) <http://www.balkanskiknjizevni Glasnik.com/>
<http://www.balkanliteraryherald.com/>

ISSN 1452–9254 = Balkanski književni glasnik (Online)

COBISS.SR-ID 141175564

BKG Sveska 25